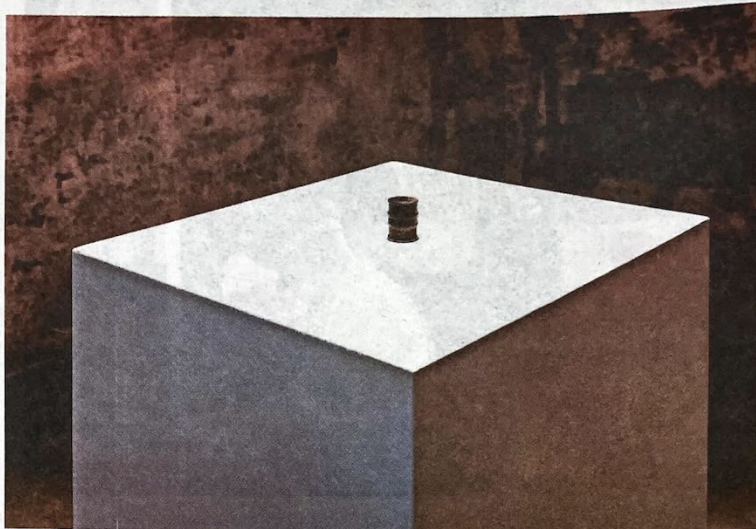

Controversieel expositie

Links 'Last Oil Barrel' van Alessandro Balteo-Yazbeck.

Rechts 'Taxi' van Rowan van As. FOTO'S AAD HOOGENDOORN

tekst Maarten van Gestel

De olie gutst naar beneden, over het doek van het kunstwerk *Oil on canvas* van kunstenaarsduo

Alexandra Griess en Jorel Heid. Maar echt. Dit is geen schilderij met een stilstaand beeld van naar beneden druipende olie, ook geen video-installatie van zo'n slijmerige waterval. Pikzwarte, dikke olie komt daadwerkelijk van de schilderijvormige wand naar beneden gelopen, en wordt eenmaal beneden weer omhoog gepompt. Breng je gezicht dichtbij het kunstwerk, en je ruikt zelfs een verfgleur. "Het ruikt zo omdat de meeste verf een petroleumbasis heeft", legt curator Alexander Klose uit, in het verlaten Rotterdamse industriecomplex dat dienst doet als expositieruimte. "Het liefst had ik ruwe olie gebruikt, maar die dampen waren helaas te giftig voor bezoekers."

Het druipende oliedoek is niet het enige opvallende kunstwerk in de vierduizend vierkante meters die Klose mocht vullen, voor de nieuwe tentoonstelling *Petromelancholia*. In een leeg fabriekskamertje verderop staat een witte displayzuil. Een lamp licht het piepkleine zwarte object erop uit: een kwetsbaar ogend olievaasje. Aan de muur hangt een scherpje dat in *real time* de marktprijs per vat toont. Wie een aandenken wil aan de *Last oil barrel*, zoals het kunstwerk heet, kan dit vaasje kopen voor die actuele prijs en het op de vensterbank zetten.

In een andere ruimte zien bezoekers een iconische New Yorkse taxi uit de jaren zestig, nagebouwd met stukken schroot door een Rotterdamse kunstenaar. "Het is ruw gedaan, maar ook met liefde", zegt Klose. De nagebouwde taxi doet hem denken aan *cargo cults*: inheemse bevolkingen uit Papoea-Nieuw-Guinea die in de jaren veertig vliegtuigen zagen overvliegen en dachten dat het de goden waren. "Ze aanbaden de toestellen en bouwden ze zelfs na."

Vorige week opende de tentoon-

stelling in het Brutus-complex bij de Rotterdamse haven. Het olietijdperk heeft zijn hoogtijdagen gehad, zegt Klose. "Het einde van dit tijdperk komt dichterbij."

Dwalen langs de schoonheid en de horror van het olietijdperk

stelling in het Brutus-complex bij de Rotterdamse haven. Het olietijdperk heeft zijn hoogtijdagen gehad, zegt Klose. "Het einde van dit tijdperk komt dichterbij."

Olie ophemelen

Door zo'n dertig kunstwerken wil hij bezoekers laten stilstaan bij zowel 'de schoonheid' als 'de horror' van de petroleumtijd.

Westerse kritische kunstenaars zijn volgens hem vooral bezig met bashen van de olie-industrie. Landen in het Midden-Oosten gebruiken kunst juist weer om olie op te hemelen, zoals vermoedelijk het geval is in het Black Gold Museum, dat nu wordt gebouwd in Saudi-Arabië.

"Olie heeft ons veel vooruitgang gebracht, tegelijkertijd maakt het onze wereld kapot. Ik wil beide kanten laten zien."

Sanne ten Brink, directeur van

kunststichting Brutus, liet Klose zijn gang gaan in haar ruimtes omdat die boodschap haar intrigeert. "Olie is overal in ons leven. Het zit in kleding, plastic, brandstof, cosmetica. Het heeft spullen beschikbaar gemaakt voor grote groepen die vroeger alleen voor de rijken waren." Rotterdam noemt ze een logische plek om zowel die mooie als lelijke kant van olie uit te lichten, zegt Ten Brink. Vanwege de haven en de raffinaderij van Shell - de grootste van Europa - is dit volgens haar "een van de belangrijkste oliesteden ter wereld."

Het Rotterdamse complex, schuin tegenover een Praxis, is geen museum, maar een expositieruimte die met zijn omvang van duizenden vierkante meters vrij uniek is in Nederland. "We willen het museumlandschap aanvullen met tentoonstellingen die schuren en controver-

Het complex, schuin tegenover een Praxis, is geen museum. Het is duizenden vierkante meters groot.

seel zijn", zegt Ten Brink. Controversieel zijn sommige werken zeker, zoals de film *245m3* (part I en II) van Santiago Sierra, een reactiestuk op *Petromelancholia*. De Spaanse kunstenaar liet een voormalige synagoge in het Duitse Pullheim vollopen met de uitlaatgassen van zes stationair draaiende auto's. Bezoekers konden de ruimte alleen met gasmaskers bezoeken. Sierra verbindt de klimaatcrisis aan concentratiekampen - de nazi's doodden Joden aanvankelijk met koolstofmonoxide - maar zijn werk veroorzaakt in Duitsland veel ophef. In het Rotterdamse complex zien bezoekers Sierra's film over het project. "Olie wordt hier letterlijk als wapen afgebeeld", zegt Klose.

Afgetrapte sneakers

De in Berlijn wonende Klose (54) - geheel in zwart, met witte afgetrapte sneakers - geeft een rondleiding door zijn tentoonstelling. Enthousiast vertelt hij over de kunstwerken die hij van over de hele wereld verzamelde, en over hoe hij überhaupt in de oliekunst verzeild raakte.

Klose hield zich tien jaar lang bezig met zeecontainers maar sinds 2016 legde hij zich volledig toe op kunst en cultuur over olie. "Ik wil in beide gevallen begrijpen welke beginselen onze samenleving besturen." In 2015 verzorgde hij een kunstprogramma in tijdens de klimaatop in Parijs. Daar ontmoette hij de Oostenrijkse wetenschaps-historicus Benjamin Steininger, die onderzoek had gedaan naar de Oostenrijkse olie-industrie en het onderwerp breder wilde bestuderen.

Samen richtten ze de onderzoeksgroep Beauty of Oil op en organiseerden ze een eerste tentoonstelling in het Kunstmuseum Wolfsburg in Duitsland. "Dat noemden we 'de eerste terugbliktentoonstelling op mondiale petro-moderne kunst'. Dat konden we makkelijk claimen", zegt hij lachend, "want die term hadden we zelf bedacht." Deze show in Rotterdam is het vervolg. De term *Petromelancholia* leende Klose van de Amerikaanse geesteswetenschapper Stephanie LeMenager, het betekent zoiets als 'het rouwen om conventionele olieproducten en het genot dat ze ons gaven.'

De bewondering voor hoe de olie-industrie vooruitgang van de beschaving heeft gebracht, spat van sommige werken af. Zo toont één

